

gun *esclafit* i mo n'anem a baix' i van tapar tot a sarieta», Polinyà (1962); «aquella serreta li diuen *Reingle <de> Trons*, perquè els vents hi *arèen esclafits*», Tormos (1962).

Altrament és una paraula viva pertot arreu en el domini lingüístic: eiv. «*esclafit*: chasquido, golpe» (PzCabr.); i Castelló, *Rond. Eiv.*, 61, parlant de la bassetja; men. «*esclafidet*: una volta an es fus filant», AFerrer Guinart (*Rond.*, 218). Particular al Maestr. i Pna. de Castelló és la creació d'una variant mutilada: «ab fresc *clafit* / la bella esclata en riure», *Seidia* (71); Borràs i Jarque anotava a Vila-real la dita popular: «en guitarra d'un atre, bons *clafits*» («lo teu ho cuides i guardes, mes lo d'altres no dol») (BSCC xv, 245). No és variant antiga i no té res de primari (cf. CLAFERT), sinó reducció com en *balair* 'esbalair', segons el model de verbs on coexisteixen formes nues amb formes en *es-*, com (*es*)*punyir*, *esbandir*, *esventir* / *esventar*, *estirar*, *estendre*, *escórrer*, *estòrcer*.

En resum, en l'origen *esclafar* i *esclafir* sorgiren com a verbs bessons i de sentits quasi iguals: després el significat i usos es van anar diferenciant. Tant pogué ser *esclafir* el primer creat, com *esclafar*. La coexistència amb el sinònim quasi perfecte, i de cos físic tan semblant, XAFAR, *aix-*, podia haver creat per si sola *esclafar* partint d'*esclafir*. Viceversa l'existència apariada de *brandar* i *brandir*, *deixondar* i *deixondir*, i en particular *escalçar* i *escalfir*,³ de terminació tan veïna, pogué provocar el naixement d'*esclafir* en lloc d'*esclafar*; i d'altra banda si el so s'acostava tant en *esclafit*, en *esclatar* era el significat que coincidia amb el d'*esclafit*. De EX-CONFICERE resultà *desconfir* i en la llengua antiga hi havia al costat *far* i *desfar* (FA(CE)RE), primitiu del mateix verb, que també contribuirien a donar la impressió que existia una mena d'alternança, amb *-ar* per a un matís més planer i indiferent, i *-ir* per a nocions en certa manera més «agudes», més estridents.

DERIV.: *Esclafarnar* amb la terminació de **esfarnar* variant arcaica d'*esfarinar* (veg. AlcM, cf. *farnat*, *Farners*). *Esclafassar* (1736, DAG.); *-afassat*. *Esclafada*; una altra mena de pa, semblant al que expliquen MGadea i els mall., es diu a l'Ebre *+esclafat* m. «pa llarg i pla, de poca molla, sempre molt ben cuit», Bladé (*Benissanet*, 125). *Esclafadós*, *-ador*, *-adora*, *-adura*; *esclafament*. *+Esclafalls*, V. ESCARAFALLS. *Esclafeig*.

Esclafidor («fona --- lo *esclafidor*: crepitaculum», OPou, *Thes. Puerilis*, 174, «sistrum», *TbPu.*, 155, 'castanyola', en el cap. «De dançar». Amb el sentit de 'colitxos, Silene inflata' és molt general en el Princ., arriba fins als Pirineus (Vilallonga de Ter, 1935) i segueix més enllà en terres d'Oc, almenys fins a Puisseguier distr. Beziers (FEW II, 734a, § 3); tanmateix en alguns punts més aviat en diuen *arracades* (Llança, 1958). Veg. en Ferraz, p. 54, la descripció d'una joguina en forma de disparador de baletes: «isto *esclafidó* çete mol lluen <'lluny'> les bales». *Esclafit*, V. supra; *esclafitó*. *+Esclafinyar* [DFA., no AlcM]: «amb el mateix valor, diem *+esclafinyar* a Castalla» (c. 1950,

EValor).

¹ Per a algun mot local de l'extrem N. francès com való *esclèfer* 'estripar', on s'ha pensat en un origen neerlandès o b-al., veg. Gamillscheg, *ZRPh.* xli, 506, i EWFS, s. v. *anchiflure* i *écaffer*. — ² Altrament s'entendria, cosa impossible, que es diu o es pot dir «aquella noia va estar *esclafint* tota l'estona» o bé «no *esclafeixis* tant». — ³ Recordem-nos que EX-CALEFACTUS havia de donar *es-calfeït*, que fou «normalitzat» en *esclafeït* (cf. *sangtraït* < SANGUIS TRACTUS).

+Esclafina, V. *escofina* *Esclafolla*, *esclafollar*, V. *esclafollinar*, *clofolla* (CLOVA) *Esclamonda*: no sé quina *Esclarmonda* (!) podria ser aqueixa (AlcM), més aviat deu anar amb la forma *escarmondar* d'Elx i el cast. *escamondar* (DCEC); cf. *esclamond*, *-nda* adj. 'escaldat, tolondrón, precipitado', DAMen. *Esclamosar*, parasintètic de *ascla* (imp. de *asclar*)+*mos* 'mossegada, bocí' *Esclapeït*, sembla estar per *esclapeït* (com *clatell* < *clotell*), encreuament d'*esclafeït* amb *esclop* com a exemple de cosa dura, inintelligent *Esclapó*, V. *escalaborn* i *esclop* *Esclareir*, *esclarida*, *esclaridor*, *esclariment*, *esclarir*, *esclarissada*, *esclarissar*, *esclarissat*, V. *clar* *Esclasans* corregir aquesta cacografia en *Esclassans*, única forma real *Esclassó*, sembla compromís entre *escalassó* i *esglaó*, cf. *escalafó* (ESCALA).

ESCLATAR, 'rebotar, fer explosió', 'manifestar-se sotillosament, desencadenar-se', mot comú amb oc. *esclatar* i fr. *éclater* id., it. ant. i dial. *schiantare* (més generalment *schiantare* 'rompre amb violència', 'rebotar-se', que es creu alterat en la *n* per influència d'un altre mot); d'origen incert, potser tanmateix germànic, si bé l'evolució fonètica, si prové d'un francic *SLAITAN parent de l'a-al. ant. *sleizen* 'badar, fendre, partir', ags. *slētan* 'empaitar, abordar', al. *schleissen* 'esqueixar', angl. *slit* 'esqueixar, fendre', esc. ant. *slita* id., es presta a considerables escrípsols, i no havent-hi tampoc igualtat de sentits, és insegur que no es tracti d'un altre ètímon germànic o d'altra procedència; el fet és, però, que les altres etimologies suggerides són encara menys convincents. □ 1.ª doc.: fi S. XIII, Llull; *Lleg. Rim.* de Sevilla.

«Lo savi féu omplir una odra de vent, sobre la qual posà una gran pedra damunt, qui molt pesave; per lo pes de la qual *sclatà* la odra, e exí-n lo vent», *Merav.* (NCl. II, 27); «Vespeshià, --- mon payre, me mandà, / con él a Roma se n'anà: / dix-me que-Is jueus d'esta ciutat / Jhesucrist avien clauficat, / e per aysò vol-los matar / e a gran fam fer *esclatar*», *Lleg. Rim.* de Sev., v. 919.

Durant l'època clàssica van sorgir ja les altres accs. i aplicacions, més sovint la de rebotar-se els éssers vivents: «caygué en terra quaix esmortida, e aquí cuydà *sclatar* per lo cor; e plorà tant e tant devant la ymatge de la Mare de Déu, demenant mercé, que tota la terra regà de làgrimes», Eiximenis (*Dones*, 92); «una mula --- hon havia cavalcat sent Tho-